

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı :12082.....

Tarih :27.05.2025.....

28845

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca *Adalet Bakanı Yılmaz TUNÇ* tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim **27.05.2025**.

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak Milletvekili

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) 15 Aralık 2015 tarihli Gurban/Türkiye kararında; Türkiye'de ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilen kişilere hiçbir koşulda salıverilme imkânı tanınmamasının, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi anlamında insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağını ihlal ettiği tespit edilmiştir. AİHM, umut hakkının tamamen dışlandığı bir infaz sisteminin, bireyi hukuken ve fiilen mutlak bir umutsuzluğa mahkûm ettiğini açıkça vurgulamıştır.

Ancak kararın üzerinden neredeyse 10 yıl geçmiş olmasına rağmen Türkiye'de infaz sisteminde herhangi bir düzenleme yapılmamış; umut hakkı tanınmamaya devam edilmiştir. Bu durum sadece uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmemesi değil, aynı zamanda insan onuruna aykırı, sistematik bir yaşam hakkı ihlali anlamına gelmektedir.

Bu çerçevede, Emin Gurban, 1996 yılından bu yana cezaevindedir. 2018'de safra kesesi ameliyatı geçirmiş; 2022'de beyinde %70 oranında enfarktüs gelişmiş ve "Serebellar Felç Sendromu" tanısı almıştır. Ailesi tarafından tarafımıza iletilen bilgilere göre; yıllardır tedaviye uygun beslenme koşulları sağlanmamış, mide yarasına rağmen diyet uygulanmamış ve çoğunlukla yalnızca yoğurtla beslendiği belirtilmiştir. Ayrıca görme bozukluğu (presbiyopi) geliştiği halde kendisine uygun gözlük verilmemiştir. Cezaevi değişiklikleri aileye haber verilmeden yapılmış, refakatçi hakkı ise tamamen ihlal edilmiştir.

Benzer biçimde ağır hasta olan Abdulkadir Kuday, defalarca "cezaevinde kalamaz" raporlarına rağmen, sırf ağırlaştırılmış müebbet hükmü nedeniyle tahliye edilmemiş ve 2 Ekim 2024 tarihinde yaşamını yitirmiştir. Bu örnek, Gurban kararının uygulanmamasının doğrudan can kaybına neden olan bir siyasal ihmali beraberinde getirdiğini göstermektedir.

Bu bağlamda;

1. AİHM'in Gurban/Türkiye kararının üzerinden yaklaşık 10 yıl geçmesine rağmen umut hakkını tanıyan bir yasal düzenleme yapılmamıştır. Bu gecikmenin gerekçesi nedir?
2. Bakanlığınızca Gurban kararının uygulanması için bugüne dek hangi yasal, idari veya düzenleyici adımlar atılmıştır?
3. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Gurban kararının infaz rejimine etkisi bağlamında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne bugüne kadar hangi bilgi, belge ve beyanları sunmuştur?
4. Ağırlaştırılmış müebbet cezası verilen kaç mahpus halen umut hakkı tanınmadan infaz edilmekte; bunlardan kaçının ağır sağlık sorunları olduğu kayıt altındadır?
5. Emin Gurban'ın: sağlık durumu (safra ameliyatı, beyin enfarktüsü, mide hastalığı, görme bozukluğu), tedaviye erişimi, cezaevi değişikliği, refakatçi hakkı, uygun diyet beslenme koşullarına erişimi, hakkında Bakanlığınızca herhangi bir inceleme, denetim veya disiplin soruşturması yapılmış mıdır?
6. Cezaevlerinde midesinde yara bulunan bir mahpusa diyet uygulanmaması ve kantin ürünleriyle beslenmek zorunda bırakılması, Ceza İnfaz Kurumları Yiyecek Yönetmeliği'ne aykırılık teşkil etmiyor mu?
7. Gurban'ın presbiyopi kaynaklı görme sorunu için kendisine gözlük temin edilmemesi, Bakanlığınızın tıbbi destek yükümlülüğüne aykırı değil midir?
8. Ailesine haber verilmeden yapılan cezaevi sevk işlemleri, hangi yasal düzenlemeye dayandırılmaktadır?
9. Cezaevlerinde "refakatçi hakkı" uygulamaları hangi kriterlere göre belirlenmekte; bu haktan neden bazı mahpuslar yararlanamamaktadır?
10. Bugüne kadar "cezaevinde kalamaz" raporu almış ağır hasta mahpus sayısı kaçtır? Bunlardan kaç tane tahliye edilmiş, kaç tane cezaevinde yaşamını yitirmiştir?
11. AİHM kararları doğrultusunda cezaevinde tutulan kaç mahpusun infaz rejimi gözden geçirilmiştir?
12. Gurban kararından bu yana ağırlaştırılmış müebbet cezası infaz uygulamasında herhangi bir fiili değişiklik yapılmış mıdır?
13. Cezaevlerinde yaşam hakkını koruyacak şekilde umut hakkını değerlendirecek bağımsız bir izleme kurulu, "umut hakkı komisyonu" veya benzeri bir yapı kurmayı planlıyor musunuz?